

Nationalmuseets samlingsrapport 2020

Mønt lavet om til lille tandhjul. Indkommet som danefæ i 2020.
Foto: Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling

Indholdsfortegnelse

Opsummering	s.02
1. Samlingernes omfang og organisering	s.02
2. Indsamling	s. 03
3. Registrering	s. 04
4. Konservering	s. 05
5. Magasinering	S. 05
6. VIP	s. 06
7. Udlån	s. 07
8. Samlingsrevision og egenrevision	s. 07
9. Sikring mod brand, tyveri og hærværk	s. 08
10. Udskillelse af genstande fra Nationalmuseets samlinger	s. 09
11. Danefæarbejdet ved Nationalmuseet	s. 10

Samlingsrapport 2020 - Opsummering

Museet har i 2020 hjemtaget **13.277** genstande¹ mod 15.029 i 2019, og der er indkommet **7.703** genstande til danefævvurdering mod 8.537 i 2019.

Der er i 2020 registreret **29.617** registreringsposter² i museets samlinger mod 101.807 i 2019.

For 2020 er det tydeligt, at de seneste års gennemgang og oprydning i ældre uddeponeringer, særligt for møntområdet, sætter sig spor som opdaterede, og i nogle tilfælde omfattende, mangellister. Det nu erkendte omfang af manglerne skyldes, at der de sidste 7 år er sat særligt fokus og anvendt flere ressourcer på denne oprydning og lukning af sager, der kan være mere end 100 år gamle.

Coronapandemien og den statslige nedlukning har påvirket mange processer og arbejdsopgaver på samlingsområdet. De kræver typisk, at medarbejderne er fysisk til stede og har adgang til genstande og arkiver. Det fremgår specifikt af de pågældende afsnit, hvor arbejdet har været særligt påvirket af de statslige nedlukninger i 2020.

Alle bilag til denne rapport er i museets journal. Sagsnr. 21/00120

1. Samlingernes omfang og organisering

Det vurderes, at Nationalmuseets samling nu i alt rummer ca. **2.100.000** eksisterende og potentielle registreringsposter, fordelt på både digitale og analoge registre. Det endelige antal kendes først, når hele museets samling er digitalt registreret.

Ved udgangen af december 2020 var godt 1.920.000 af disse digitalt registrerede.

Museets Samlingsmanual beskriver museets procedurer og arbejdsgange for samlingsrelaterede arbejdsopgaver. Samlingsmanualen revideres løbende og findes på museets intranet.

Indsamling og registrering af genstande forestås af enheder med samlingsansvar i afdelingen Forskning, Samlinger og Bevaring (FSB). Nationalmuseets samling er historisk og fagligt set organiseret i 10 fagspecifikke samlinger.

Overordnet enhed	Samlinger
Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid (DMO)	<ul style="list-style-type: none">• Antiksamlingen (AS)• Danmarks Oldtid (DO)
Middelalder, Renæssance og Numismatik (MRN)	<ul style="list-style-type: none">• Danmarks Middelalder og Renæssance (DMR)• Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling (KMMS)
Nyere Tid og Verdenskulturer (NTVK)	<ul style="list-style-type: none">• Danmarks Nyere Tid, herunder Liselund (DNT)• Etnografisk Samling (ES)• Musikmuseet (MM)

¹ Begrebet genstand dækker her over enkeltstykker. Der er tale både om nye hjemtagelser og den endelige indlemmelse af en række ældre fund.

² En registreringspost er den enkelte, selvstændige post i et af museets registreringssystemer. Den kan være enten digital eller analog. En registreringspost kan dække over en eller flere genstande/enkeltstykker, eksempelvis en bunke sammenhørende skår eller en række perler fra et gravfund.

	<ul style="list-style-type: none"> • Krigshistorisk Samling (KHS) • Frihedsmuseet (FHM), herunder Frøslevlejrens samling
Landbokultur og Søfart (L&S)	<ul style="list-style-type: none"> • Frilandsmuseet (FLM), herunder Kommandørgårdens samling og de historiske fartøjer

2. Indsamling

Hjemtagelser i 2020

Enhed	Antal hjemtagelsessager (ekskl. danefæsager)	Antal genstande	Antal danefægenstande
Danmarks Oldtid	----	----	3.180
Danmarks Middelalder og Renæssance	3	112	697
Den kgl. Mønt og Medaillesamling	11	50	8.130
Danmarks Nyere Tid	35	203	
Frilandsmuseet	22	79	
Etnografisk Samling	3	33	
Antiksamlingen	1	2	
Musikmuseet	2	3	
Krigshistorisk Samling	36	757	
Frihedsmuseet	19	31	
I alt		1.270	12.007
Årets indsamling, inkl. Danefæ			13.277

Fordeling af hjemtagelser på type

Årgang	Danefæ	Øvrige Genstande	I alt	Danefæ i % af samlet mængde
2020	12.007	1.270	13.277	90,4 %
2019	15.209	1.018	16.227	93,7 %
2018	21.971	1.713	23.684	92,7 %
2017	9.634	2.845	12.529	76,8 %

Indkomst af danefæ er nærmere beskrevet i afsnit 10.

3. Registrering

Registreringsposter	Danmarks Oldtid	Danmarks Middelalder og Renæssance	Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	Danmarks Nyere Tid	Frihedsmuseet	Frilandsmuseet	Etnografisk Samling	Antiksamlingen	Musikmuseet	Krigshistorisk Samling	I alt
Status primo 2020	367.996	103.936	720.424	356.326	13.272	53.564	131.516	45.016	5.201	95.053	1.892.304
Aktivitet 2020	19.007	749	8.200	66	5	139	683	11	-----	757	29.617
Status ultimo 2020	387.003	104.685	728.624	356.392	13.277	53.703	132.199	45.027	5.201	95.810	1.921.921

Registrering i 2020

I 2020 har der især været registreringsaktivitet på danefæområdet, som også hjemtager flest genstande til museet. På VIP-projektet er der i forbindelse med pakkearbejdet udført omfattende retroregistrering af arkæologiske enkeltgenstande, der før kun var registreret i store grupper under et hovednummer.

Årets almindelige registreringsarbejde er i et større omfang blevet ramt af de statslige hjemsendelser af medarbejdere i forbindelse med Corona-pandemien. Hjemsendelsen begrænsede adgangen til magasiner og genstande i længere perioder.

Ved fortsat oprydning i museets registreringsdata forventes det, at antallet af registreringsposter ændres for flere samlinger, da der på den ene side i løbet af projektet udfases en del fejloprettelser og tomme poster af systemerne, ligesom der på den anden side sker databerigelse og oprydning i ældre baser/protokolserier, som kan generere flere færdige poster efter migrering.

Nationalmuseets registreringsefterslæb, opgjort i antal sager³

Samling	Efterslæbssager ultimo 2019	Registreret i 2020	Efterslæbssager Ultimo 2020
Antiksamlingen	----	1	----
Danmarks Oldtid	79	----	79
Danmarks Middelalder og Renæssance	40	10	74
Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	32	----	167 ⁴
Danmarks Nyere Tid	250 ⁵	2	250
Musikmuseet	----	----	1
Etnografisk Samling	20	9	50
Frilandsmuseet	16	8	14
Frihedsmuseet	----	----	6
Krigshistorisk Samling	Anslået 35.000 genstande/ukendt antal sager		
I alt	+ 442		+641

³ Registreringsefterslæb forstås som sager, der henlægger uregistreret på museet i et år eller mere efter selve genstandshjemtagelsen. Danefæ er undtaget fra denne regel, da danefæbehandling har sin egen sagsgang.

⁴ Inklusiv 124 ældre danefæsager, der er afsluttede, men mangler genstandsregistrering

⁵ Efterslæbet er skønnet til ca. 250 sager.

Tabellens tal matcher ikke som et plus/minus-regnskab fra år til år. Det skyldes, at der jævnligt lokaliseres ældre uregistrerede hjemtagelser på magasin, ligesom uregistrerede hjemtagelser, der er over et år gamle, hvert år lægges til registreringsefterslæbet.

Tallet for registreringsefterslæbet kan derfor stige uanset, at de eksisterende/kendte efterslæbssager bliver registreret. En større stigning kan f.eks. være et resultat af en større og mere gennemgribende magasinoprydning, hvor ukendte sager identificeres og stilles til registrering.

Efterslæbet opgøres årligt på sagsniveau for at gøre en optælling praktisk muligt. Den årlige sammentælling dækker alle sager ældre end et år, som afventer registrering.

4. Konservering

Præventiv konservering

I 2020 var der, som i de foregående år, fokus på præventiv konservering gennem en række nedpaknings- og flyttestrategier, samlet kaldet VIP (Vinge-projektet), hvor museet flytter fra mindre og uegnede magasinfaciliteter til større, samlede lokaliteter. Se punkt 5a.

Klimaarbejde

I årets løb er der rådgivet og fejlsøgt vedr.:

- Lys, klima og materialevalg i forbindelse med nye udstillinger og udstillingsændringer.
- Projektforslag for det kommende fællesmagasin
- Udlån af museets genstande
- Klimaproblemer i museets udstillinger
- Klimaoptimering i museet magasiner

5. Magasinering

Nationalmuseets samlede magasinareal var ultimo 2020 på ca. 35.000 m² med veksellende udnyttelsesgrad i de enkelte magasiner. I 2020 har museet ikke nedlagt magasiner eller taget nye i brug.

Når Nationalmuseets magasinerede samling opgøres i kubikmeter, fylder den ca. 48.000 m³. Når samlingen løbende gennemgås og nedpakkes i nye kasser/formater reduceres dette pladsforbrug, for nogle samlinger med ca. 1/3.

Der monitoreres løbende temperatur og relativ luftfugtighed i 103 magasinrum, der tilsammen udgør ca. 29.724 m² af museets samlede magasinareal eller omkring 85 %. Disse klimadata giver et overblik over udviklingen i klimakvaliteten på de målte magasiner.

29 magasiner - omkring 3.000 m² eller 9% af museets magasinareal – affugtes med sorptionsaffugter, men klimaet monitoreres ikke og der er ikke overvågning og alarmering via

museets CTS-system. Dette giver stor risiko for skader ved ikke-erkendt nedbrud af det tekniske udstyr.

Ca. 95 magasiner – omkring 2.300 m² eller 7% af museets magasinareal - hverken affugtes eller klimamoniteres.

Ved udgangen af 2020 har det ikke været muligt manuelt at aflæse klimamoniteringsudstyr i 28 magasiner på grund af corona-restriktioner. Derfor er 4% af magasinlokaliteterne *ikke aflæst*, og mangler i nedenstående skema.

Fra de målte værdier beregnes magasinkvalitet ved tre parametre: *TWPI* (tidsvægtet bevaringsindeks, der angiver, hvor hurtigt eller langsomt en genstand nedbrydes over tid), *Risiko for klimabetingede fysiske skader* og *Risiko for vækst af mug/skimmelsvamp*. Tallene angiver den procentdel af det samlede, målte magasinareal, der på den enkelte parameter er tilfredsstillende, rimelige eller utilfredsstillende.

Målepunkter for Nationalmuseets magasiner

Målepunkter	Tilfredsstillende			Rimelig			Utilfredsstillende		
	2020	2019	2018	2020	2019	2018	2020	2019	2018
TWPI (Tidsvægtet bevaringsindeks)	29%	17 %	22%	65%	78 %	60%	2%	5 %	18%
Risiko for fysiske skader	56%	44 %	52%	35%	35 %	45%	5%	21 %	3%
Risiko for skimmel	96%	99 %	99%	----	----	----	----	1 %	1%

Da klimaskærmen om mange af museets nuværende magasiner ikke er tilstrækkelig til at isolere mod udeklimaet, svinger magasintemperaturen med udetemperaturen. Det medfører lavt TWPI-bevaringsindeks ved varme somre (jfr. 2018) og et højere indeks ved kølige somre (jfr. 2020). Der skal kun små temperaturændringer til, før TWPI-kategorierne ændres.

5.a VIP-Projekt

NM skal flytte en stor del af samlingen fra dårlige og/eller overfyldte magasiner ind i et kommende fællesmagasin i Vinge, der forventes indflytningsklart i 2022. I arbejdet indgår gennemgang og registrering af ældre fundkomplekser og dele af museets efterslæb.

Genstande pakkes i forløbet mere hensigtsmæssigt og kompakt, så derfor fylder det pakkede typisk noget mindre efter pakning.

I foråret 2020 var projektet nedlukket omkring tre måneder på grund af corona-restriktioner. Det betød et produktionstab på 25%. Med normal bemanning i forhold til de

specifikke samlinger, der blev pakket, kunne Nationalmuseets forventeligt have nået et resultat på omkring 70.000 pakkede genstandsnumre.

År	Antal m3 håndteret	Antal m3 efter pakning	Antal registreringsposter pakket
2020	278	234	54.312
2019	229	162	44.439
2018	1.631	1.048	62.314
2017	429	162	32.235

6. Udlån

Udlån, danske og udenlandske lånere

Udlån/antal sager	2018	2019	2020
Indenlandske lånere	99	61	77
Udenlandske lånere	59	45	45
I alt	158	106	122

Låneaktiviteten dækker både over løbende, tidsbegrænsede lån, samt langtidslån og fornyelser af ældre langtidslån.

Der er udført kontrol med og afsluttet en række ældre uddeponeringer til blandt andet danske kirker.

7. Samlingsrevision og egenrevision

Den eksterne samlingsrevision er en påkrævet revision af museets samlinger. Udvalget skal sikre, at der gennemføres et antal revisioner hvert år, således at museets samlinger alle er reviderede hvert 5. år.

Der var i 2020 ekstern samlingsrevision på Musikmuseet og på Krigshistorisk Samling. Journalnummer 20/02373

Musikmuseet fik karakteren: **Tilfredsstillende**

Nationalmuseets Krigshistoriske Samling fik karakteren: **Utilfredsstillende**

Revisionsrapporten beskriver i hovedtræk de svage punkter og den historiske arv i samlingsforvaltningen ved Krigshistorisk Samling. Der blev udarbejdet et notat og anbefalingspapir til Nationalmuseet Direktion efterfølgende.

Egenrevision på Nationalmuseet 2020

Hver samlingshavende enhed gennemgår desuden i en intern revision minimum 60 udvalgte genstandsnumre i en pladskonstaterende samlingsrevision hvert år.

8 samlinger gennemførte i 2020 stikprøverevision.

Egenrevision	Danmarks Oldtid	Danmarks Middelalder og Renæssance	Danmarks Nyere Tid	Musik-Museet	Etnografisk Samling	Antiksamlingen	Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	Frihedsmuseet	Krigshistorisk Samling	Frilandsmuseet
Gennemgåede genstandsnumre	VIP-projekt	96	76	64	74	106	1893	102	Våbenrevision	93
TS-status (Til Stede)		94	75	64	49	106	1234	98		93
ITS-status (Ikke Til Stede)		2	1		25		659	4		

For Danmarks Middelalder og Renæssance gælder, at de 2 manglende genstande er bortkommet under en tidligere uddeponering til et lokalmuseum.

For Danmarks Nyere Tid gælder, at den manglende genstand er et rugbrød indkommet i 1949. Genstanden kan være gået til at naturlige årsager.

For Etnografisk Samling gælder det, at de manglende 25 genstande for en stor dels vedkommende heller ikke blev lokaliseret ved samlingsgennemgang i de tidlige 1990ere.

For Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling gælder, at de manglende mønter er bortkommet fra et større ældre antal ældre uddeponeringer fra danske kirker og museer. Opsamlingen er sket som et led i museets løbende arbejde med at afklare alle ældre uddeponeringer fra ca. 130 år tilbage og frem til ca. 2010.

For Danmarks Oldtid gjaldt VIP-projektet som egenrevision i 2020. Flere tusind genstande blev kontrollerede op imod placering og registreringsoplysninger. Se VIP-projekt, afsnit 5a.

På Krigshistorisk Samling gennemførtes en omfattende samlingsrevision af Krigshistorisk Samlings og Frihedsmuseets moderne håndskydevåben i samarbejde med Rigspolitiet.

8. Sikring imod brand, tyveri og hærværk

Den i 2018 påbegyndte teknologisk opdatering af museets Automatiske Brand Alarmeringsanlæg (ABA) i Prinsens Palæ og Brede Værk, blev i 4. kvartal afsluttet. Således er anlæggene bestykkede med tidssvarende multikriteriedetektorer. Herudover er der påbegyndt udrulning af et ABA managementsystem, således at hovedparten af museets ABA anlæg, kan fjernbetjenes fra museets døgnbemandede vagstue.

Museets TV- overvågningssystem (TVO) blev i 4. kvartal opgraderet til et nyere managementsystem.

På Trelleborg, blev der i 3. kvartal, installeret fulddækkende Automatisk Brand Alarmeringsanlæg (ABA) og påbegyndt installation af TV-overvågningssystem. Sidstnævnte forventes idriftsat 1. kvartal 2021.

Værdiredningsplaner for udstillingerne i Prinsens Palais, herunder udarbejdelse af prioriterede lister over genstande, blev udarbejdet i løbet af året.

9. Udskillelse af genstande fra Nationalmuseets samlinger

Nationalmuseet udskiller genstande fra samlingen efter gældende regler i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen og efter tilladelse fra kulturministeren.

Nationalmuseet har i 2020 fremsendt en række deaccessionsansøgninger til Kulturministeriet, også som en følge af flere større samlingsrevisionsprojekter. På grund af de statslige nedlukninger er sagerne i øjeblikket på hold, men forventes afsluttede i 2021.

I 2020 opnåede Nationalmuseet Kulturministeriets tilladelse til udskillelse i 4 sager.

Enhed	Sag	Antal	Jrn. nummer	Aftager
NTVK (Krigshistorisk Samling)	Poincon fra Slesvigske Fodregiment	2	16/00434	Forsvaret, Slesvigske Fodregiment
NTVK (Krigshistorisk Samling)	Kanoner	2	16/00434	Foreningen "Kalø 1849"
NTVK (Krigshistorisk Samling)	Formidlingsrekvisitter og udstillingsplancher	24	16/00434	Kassation
NTVK (Krigshistorisk Samling)	Effekter og uniformsdele fra Den Kgl. Staldetat	77	16/00434	Tilbageleveret til Den Kgl. Staldetat
I alt:		105		

10. Danefæarbejdet ved Nationalmuseet

Indlevering af fund til danefævurdering er stigende, og sagsbehandlingstiden fra fundindlevering på Nationalmuseet til afsluttet sag er nu på omkring 2,5 år i gennemsnit. Det er Nationalmuseets målsætning, at sagsbehandlingstiden skal være 1,5 år.

I 2020 blev der indleveret **7.703** enkeltgenstande til danefævurdering til Nationalmuseet mod 8.537 i 2019. I alt blev **12.007** genstandsnumre registreret i museets genstandsbaser som danefæ i 2020 mod 15.029 i 2019.

Det lavere fundindtag i 2020 skyldes ikke faldende detektoraktivitet i Danmark. Den i 2019 og 2020 faldende fundindlevering skyldes til dels, at lokalmuseerne er meget pressede i deres lokale sagsbehandling af det arkæologiske arbejde. I 2020 har Corona-pandemiens hjemsendelser af museums personale på tværs af Danmark været en yderligere bremse for museernes arbejde med danefæ.

Det forventes derfor, at et højt fundindtag stadig vil gøre sig gældende, både på lokalmuseerne og Nationalmuseet over de næste mange år.

Fund indleveret til vurdering

Årgang	Antal fund	Antal sager
2020	7.703	981
2019	8.537	972
2018	17.386	2.463
2017	14.364	2.194

Sagsbehandling af danefæ

Årgang	Antal breve udsendt	Antal sager indjournaliserede
2020	2.621	3.625
2019	2.558	4.652
2018	2.069	1.793

Registrering af danefæ

I tabellen nedenfor ses antallet af fund, der er indført i museets baser/protokoller som danefæ.

Samling	Antal danefæ 2018	Antal danefæ 2019	Antal danefæ 2020
Danmarks Middelalder og Renæssance	1.297	1.111	697
Danmarks Oldtid	6.298	4.458	3.180
Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	14.376	9.460	8.130
I alt	21.971	15.029	12.007

Udbetaling af danefægødtgørelse

Tabellen nedenfor viser den samlede udbetaling af danefægødtgørelser i de seneste tre år.

2018	2019	2020
Kr. 7.679.055	Kr. 4.951.535	Kr. 8.062.285

Sagsbehandlingstid i måneder

	Almindelige sager	Kviksager
2020	42	25,9
2019	43,9	27,1
2018	43,4	23

Efterslæb i Danefæsagsbehandlingen

Efterslæb på indjournalisering

Sager, der endnu ikke er registreret i museets journalsystem, og dermed endnu ikke fordelt til sagsbehandling.

Sekretariatet	Antal genstande	Antal sager (anmeldelser)
Ultimo 2020	1.155	59
Ultimo 2019	17.568	1.309
Ultimo 2018	31.727	4.700

Efterslæb for udsendelse af danefæbreve og udbetaling af danefægødtgørelse.

Sekretariatet	Antal sager
Ultimo 2020	465
Ultimo 2019	1.230
Ultimo 2018	511

Sager, der afventer vurdering af danefæstatus

	Møntsagsbehandling	Danmarks Middelalder og Renæssance	Danmarks Oldtid	Kviksagsbehandler
Ultimo 2020	637	279	594	1.180
Ultimo 2019	418	181	519	1.131
Ultimo 2018	701	45	193	50